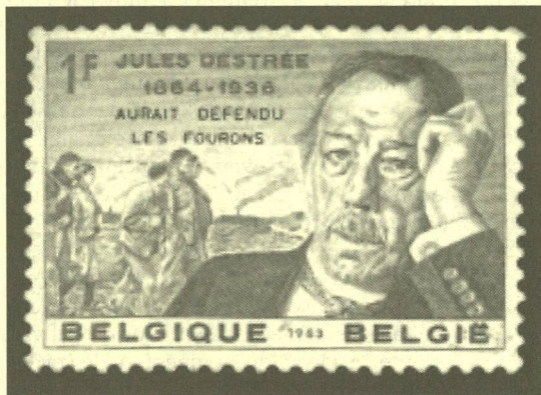

DESTRIÉE, Jules (Marcinelle 21 augustus 1863 -
Brussel 3 januari 1936).

Was doctor in de rechten (Université libre de Bruxelles, 1883), advocaat aan de balie van Charleroi en na de Eerste Wereldoorlog deken van de Orde van Advocaten te Brussel. Destrée vervoegde de rangen van de Parti ouvrier belge (POB), alhoewel aanvankelijk geëngageerd in de liberale partij. Destrée was volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Charleroi van 1894 tot aan zijn overlijden.

In de loop van Destrées lange parlementaire carrière nam hij herhaaldelijk stelling in de debatten met betrekking tot de taalkwestie. Als socialist stemde hij in 1898 voor het wetsvoorstel-Juliaan de Vriendt-Edward Coremans (de latere gelijkheidswet), wat hem een aanval van de Ligue wallonne van Luik opleverde. Destrées houding inzake de taalkwestie kwam aanvankelijk neer op het volgende: hij drukte de bekommernis uit tegemoet te willen komen aan de onrechtvaardigheden waarvan de Vlamingen het slachtoffer waren, maar dit rechtzetten van de Vlaamse grieven mocht geen afbreuk doen aan de rechten van de Franse taal. Zo bleef hij lange tijd gekant tegen de vernederlanding van de Gentse universiteit en was hij steeds zeer gehecht aan België. Maar in tegenstelling tot zijn leermeester Edmond Picard verwierp Destrée het bestaan van een *âme belge* en poneerde daarentegen het bestaan van twee volkeren: Vlamingen en Walen. Zijn misprijzen jegens Brussel, *une cité de mé-tis*, was groot.

Het Waalse engagement van Destrée uitte zich op cultureel vlak, getuige zijn wil om het Waals patrimonium en de Waalse kunstenaars naar waarde te doen schatten. Toch was het vooral zijn politiek engagement en meer bepaald zijn beroemde *Lettre au Roi* die hem, na de nieuwe kiesoverwinning van de katholieken in 1912, op de voorgrond katapulteerden. In die 'brief' stelt hij een aantal zaken aan de

Postzegel uitgegeven in 1963 ter gelegenheid van de viering van de geboorte van Jules Destrée, bijna 100 jaar eerder (1834). De tekst verwijst naar de overheveling van de Voerstreek van Luik naar Limburg, feit bekrachtigd door de taalwetten van 1962-1963.

(C. KESTELOOT)

kaak waarvan, in zijn ogen, Wallonië het slachtoffer is. Vlaanderen – of juister gesteld de Vlamingen – wordt beschouwd als de grote verantwoordelijke voor deze situatie: de Vlamingen hebben de Walen hun verleden, hun kunstenaars, hun openbare betrekkingen, hun geld, hun veiligheid, hun taal, hun vrijheid, en zelfs ‘hun’ Vlaanderen ontstolen. Achter deze lapidaire formulering vindt men de wezenlijke bekommernissen en gevoeligheden van de **Waalse Beweging** aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog terug: een grote gehechtheid aan het Franstalige unitaire België, de wil om het Waalse patrimonium tot zijn recht te laten komen, de vrees te worden meegezogen door het demografische en dus electorale overwicht van Vlaanderen bij politieke keuzes die niet overeenstemmen met de gevoeligheden van het merendeel der Walen. De Waalse Beweging en haar voornaamste leiders waren op zoek naar echte oplossingen om te ontsnappen aan wat werd beschouwd als een dominantie van Vlaanderen. Destrées hervormingsvoorstellen voor België, nog datzelfde jaar voorgesteld aan de Assemblée wallonne (waarvan hij de eerste secretaris-generaal was) bleven echter vaag. Zeker, hij pleitte voor een grotere autonomie, maar het ontwerp, zoals hij zelf na de oorlog zou zeggen, bleef onvoltooid.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog verbleef Destrée lange tijd in Italië, waar hij de overheid probeerde te overhalen zich aan de zijde van de geallieerden te scharen. Na de wereldbrand en een verblijf in het revolutionaire Rusland van 1917-1918, flirtte Destrée korte tijd met de ultra's van het **Belgisch nationalisme** in de schoot van het **Comité de Politique nationale**. In 1919 werd hij minister van kunst en wetenschappen, een post die hij gedurende twee jaar zou bezetten.

In 1923 verliet Destrée de Assemblée wallonne en de verdediging van de Franstaligen in Vlaanderen omdat hij vond dat die zich weinig bekommerden om de Waalse arbeidersklasse. Niettemin liet het lot van deze francofonen hem (nog) niet volledig los. Het **Compromis des Belges**, dat hij samen met **Camille Huysmans** in 1929 ondertekende, legde weliswaar de grote principes vast inzake regionale homogeniteit, maar voorzag eveneens in een systeem ter bescherming van de **taalminderheden**. Vanaf dan evolueerden de grote krachtlijnen van Destrées visie nauwelijks meer: strikte beperking van de **tweetaligheid**, de erkenning van het tweetalige karakter van de Brusselse agglomeratie, de vastlegging van de **taalgrens** met respect voor de wil van de zogenaamde ‘verdwaalde’ gemeenten, de verdediging van de integriteit van Wallonië, die ook voor hem, zoals voor zovele anderen binnen de Waalse Beweging bedreigd werd door de vorming van Vlaamse eilandjes. In 1934 nam hij voor het laatst deel aan de Waalse bedevaart naar Waterloo, waar hij in het licht van de dreiging van de Duitse herbe-

wapening een pleidooi hield voor een defensieve toenadering tot Frankrijk.

Vandaag is Destrée ontegensprekelijk een emblematisch figuur van de Waalse Beweging geworden. Hij was het voorwerp van polemieken en controverses, met name omwille van de rijkdom en de verscheidenheid van zijn gedachten. Maar hij treedt evenzeer naar voren als tribuun en, bij uitstek, als motor van bewustzijnsprocessen.

WERKEN: *Une idée qui meurt: la Patrie*, 1906; – ‘La Lettre au Roi sur la séparation de la Wallonie et de la Flandre’ in *Revue de Belgique* (15 augustus-1 september 1912); – *Wallons et Flamands. La Querelle linguistique en Belgique*, 1923; – *Souvenirs des temps de guerre*, geannoteerd door Michel Dumoulin, 1980.

LITERATUUR: P. Vandromme, *Destrée. La lettre au roi*, 1984; – Ph. Destatte, *Jules Destrée, l'antisémitisme et la Belgique. Lettre ouverte à tous ceux qui colportent des mythes éculés sur les Wallons et leur histoire*, 1995; – J.P. Schreiber, ‘Jules Destrée entre séparatisme et nationalisme’, in A. Morelli (ed.), *Les grands mythes de l'histoire de Belgique, de Flandre et de Wallonie*, 1995, p. 243-255.

CHANTAL KESTELOOT